

на вирощуванні, переробці або виробництві тих чи інших продуктів, але є необхідність задоволення існуючого попиту населення на ці товари.

Проведені дослідження показали, що товарна пропозиція непродовольчих товарів на регіональному споживчому ринку формується на 65...70% за рахунок імпорتنих товарів, причому спостерігається тенденція подальшого, поступового витіснення вітчизняних непродовольчих товарів із споживчого ринку регіону. З одного боку, завдяки збільшенню надходження споживчих товарів з-за кордону посилюється конкуренція на споживчому ринку, що стимулює підвищення якості і розширення асортименту товарів, що реалізуються, повніше задоволення купівельного попиту споживачів. Значне збільшення надходження імпорتنих товарів на внутрішній споживчий ринок сприяє його насиченню і ліквідації дефіциту по багатьом видам товарів. Крім того, збільшення імпорту за широким асортиментом споживчих товарів приводить до того, що на споживчому ринку країни разом з традиційними товарами, з'явилися нові для наших споживачів товари. З іншого боку, в результаті витіснення із споживчого ринку вітчизняних товарів, українські виробники вимушені значно скорочувати обсяги свого виробництва, унаслідок чого відбувається скорочення кількості зайнятого населення, знижується рівень реальних грошових доходів, а, отже, відбувається обмеження купівельного попиту. Засилля імпорту показує відсталість окремих галузей економіки України, і перш за все легкої промисловості, виробництва товарів тривалого користування.

Аналізуючи структуру імпорту споживчих товарів і, оцінюючи можливості вітчизняного виробництва, можна визначити пріоритети розвитку виробництва споживчих товарів нашої країни. Іншими словами, визначити асортимент товарів, за якими необхідний подальший прискорений розвиток вітчизняного виробництва. На наш погляд, пріоритетним напрямом на сучасному етапі розвитку економіки країни є насичення внутрішнього споживчого ринку вітчизняними конкурентоспроможними товарами і поступове витіснення імпорتنих товарів вітчизняними з доведенням частки імпорту в загальному обсязі товарної пропозиції на ринку до 10...15%. Це необхідно для того, щоб не тільки забезпечити економічну безпеку країни, але і сприяти подоланню безробіття, зростанню доходів як споживачів, так і виробників, розвитку інвестицій в економіку.

УДК 338.48

Торопова Дарія Дмитрівна
аспірант кафедри маркетингу

Український державний університет залізничного транспорту

ДЕСТРУКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ

Туристична індустрія наразі розглядається як один із перспективних напрямів соціально-економічного розвитку як окремого міста чи території, так і

країни загалом. Сукупний вклад туристичної галузі у розвиток світової економіки за підсумками 2018 р. оцінили у 8,8 трлн дол. або 10 % ВВП. Разом з цим вагомим є її внесок у покращення рівня зайнятості: туристична галузь генерує 319 млн робочих місць або кожне 10 місце для працевлаштування. До 2024 р. внесок туристичної індустрії у формування світового ВВП складе 10,8 % (13 трлн дол.), а рівень зайнятості у цій сфері досягне 371 млн осіб [1].

На противагу загальносвітовій тенденції зростання ролі туристичної галузі в формуванні ВВП країни і забезпеченні її соціально-економічного зростання, потенціал туристичної індустрії України не використовується належним чином. У світовому рейтингу країн за внеском туризму у ВВП Україна займає 79 позицію (6,8 млрд дол.). У цьому сенсі набуває показового характеру обсяг згенерованого доходу туристичної галузі лідерів вказаного рейтингу: внесок туристичної індустрії у ВВП США досяг 1595,1 млрд дол., Китаю – 1509,4 млрд дол., Японії – 367,7 млрд дол. [2]. У значній мірі така ситуація зумовлена низькою туристичною конкурентоспроможністю країни: у 2019 р. Україна посіла 78 місце серед 140 країн у даному рейтингу, піднявшись на десять позицій порівняно з 2018 р., що стало можливим завдяки високим позиціям країни за рівнем медицини і гігієни, цінової конкурентоспроможності, розвиненості трудових ресурсів і ринку праці, якості та доступності культурних ресурсів і ділових подорожей, а також за рівнем міжнародної відкритості.

Дослідження процесів розвитку туристичної галузі України протягом останніх років дозволяє дійти висновку, що туристичний потік продовжує невпинно знижуватися: у 2013 р. країну відвідали 24,6 млн осіб, у 2016 р. та 2019 р. – близько 13,6 млн осіб. Туристичний пік для України зафіксовано у 2008 р., коли кількість іноземних туристів досягала 25,4 млн осіб [3]. Тобто, країна поступово втрачає туристичну привабливість для іноземних громадян, що в значній мірі зумовлено нестабільною ситуацією в країні, загостренням політичних конфліктів та потрясінь, які активно висвітлюються світовими медіа-ресурсами і позиціонують країну як небезпечну для відвідування, низькою розвиненістю транспортної інфраструктури, зокрема авіатранспорту, і обмеженістю прямих бюджетних авіасполучень з Україною, складністю візових та митних процедур для іноземних туристів. Найпопулярнішими регіонами України для відвідування залишаються великі міста – Київ, Львів, Одеса, Харків, зокрема останній набирає популярності з точки зору ділового туризму.

Підприємства туристичної індустрії України обслуговують переважно потреби в туристичних послугах виїзних туристів. Так, у 2019 р. кількість туристів, обслуговуваних туроператорами та турагентами, досягла 6,1 млн осіб, з яких 5524,9 тис. осіб – виїзні туристи, 520,4 тис. осіб – внутрішні туристи і 86,8 тис. осіб – в'їзні іноземні туристи. Кількість суб'єктів туристичної діяльності в Україні (туроператори, турагенти, суб'єкти, що здійснюють екскурсійну діяльність) станом на 2019 р. склала 4664 од., з яких 1867 од. – юридичні особи та 2797 од. – фізичні особи-підприємці. Середньооблікова кількість штатних працівників підприємств галузі склала 12,5 тис. осіб. У свою чергу, сукупний дохід від надання послуг суб'єктами туристичної діяльності України досяг рівня 32,7 млрд грн. Поряд з цим слід зазначити, що туризм є

драйвером для зростання інших, пов'язаних із цією сферою, галузей, у т.ч. транспорту, торгівлі, готельно-ресторанного бізнесу, страхування та ін., стимулювання розвитку яких сприяє нарощенню надходжень до державного та місцевого бюджетів і покращенню рівня зайнятості в країні. Так, за перше півріччя 2020 р. обсяг експорту послуг, пов'язаних із подорожами, досяг 128 млн дол. (у 2019 р. цей показник зафіксовано на рівні 130,2 млн дол.) [3].

У цьому сенсі слід зазначити, що обсяг імпорту послуг, пов'язаних із подорожами, у декілька разів перевищує рівень експорту відповідних послуг Україною. Так, у 2019 р. значення імпорту даного виду послуг майже у чотири рази перевищувало рівень їх експорту країною, негативне сальдо зафіксовано на рівні 960,98 млн дол. Тобто наразі українці віддають перевагу відвідуванню переважно закордонних туристичних destinations, що, з одного боку, сприяє зростанню культурного рівня та історичної обізнаності українських громадян, а, з іншого, – відображає негативну тенденцію низької зацікавленості населення у відвідуванні історичних, культурних, релігійних та інших туристичних об'єктів України, що відповідно обмежує фінансовий потенціал країни для розбудови привабливої мережі національних туристичних destinations. Загалом нерозвиненість внутрішнього туризму обумовлена посиленням невідповідності ціни і якості туристичних послуг, низькою якістю туристичної інфраструктури і неефективною політикою інформаційного просування туристичної продукції.

Таким чином, слід зазначити, що сьогодні в Україні не сформовано належного базису для забезпечення розвитку туристичної індустрії. У значній мірі така ситуація обумовлена низькою зацікавленістю державної влади у підтримці розвитку туристичної індустрії в Україні і відповідно відсутністю дієвих програм забезпечення її стабільного зростання, несформованістю нормативно-правового базису розвитку туристичної галузі, значною часткою тіньового сегменту надання туристичних послуг, низькою сприятливістю бізнес-клімату в країні і повільними темпами залучення інвестиційних ресурсів у галузь, нерозвиненістю вітчизняних туристичних destinations і низькою якістю туристичної інфраструктури, більшість об'єктів якої були реконструйовані ще в радянські часи, скороченням обсягів та консервацією будівництва низки об'єктів туристичної інфраструктури та іншими деструктивами розвитку галузі. Подолання перелічених негативних тенденцій розвитку туристичної індустрії потребує суттєвого перегляду державної політики у цій сфері і реалізації дієвих заходів щодо розбудови комплексної ефективно функціонуючої системи туристично-рекреаційної інфраструктури в Україні.

Література

1. Туриндустрия через призму драйверов и барьеров бизнеса. *roscongress.org: веб-сайт*. URL: <https://roscongress.org/materials/turindustriya-cherez-prizmu-drayverov-i-barerov-biznesa/> (дата звернення: 19.10.2020).
2. Туризм, общий вклад в ВВП (млрд. долл. США). *кноета.ru: веб-сайт*. URL: <https://кноета.ru/> (дата звернення: 19.10.2020).
3. Статистична інформація. *Державна служба статистики України: веб-сайт*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.10.2020).